

התמסרות להתרשמות

על תוכנית "העולם החדש" ופסטיבל האביב, לונדון 2000

בין מגוון אירועי המחול, שהתקיימו באפריל השנה בלונדון, הציג הבלט המלכותי את התוכנית "העולם החדש". בתיאטרון הפלייס התקיימו אירועי פסטיבל האביב (מרץ-יוני 2000). פתיחות היתה המכנה המשותף של שתי התוכניות. הבלט המלכותי פתח אשנב לאמריקה, ואילו פסטיבל האביב, שכותרתו היתה, בתרגום חופשי, "התמסרות להתרשמות" [Be Moved], היה פתוח למערכות יחסים בין ריקוד לבין אמנויות אחרות. במאמר זה אתייחס רק לכמה מן היצירות הרבות, שהוצגו במהלך שלושת חודשי הפסטיבל.

"סרנדה" (1934) של באלנשין פתח את תוכנית "העולם החדש" של הבלט המלכותי ונתן ללהקה הזדמנות להראות את יכולתה כקבוצה מגובשת. לא ניכרו בה המשברים הניהוליים, הכספיים והעדר משכן קבוע בשנתיים שבהן נסגר התיאטרון לרגל שיפוצים. כידוע, "סרנדה" היה הריקוד הראשון שיצר באלנשין באמריקה עבור סטודנטים צעירים בבית הספר לבלט שהקים בניו-יורק. הביצוע של הבלט המלכותי הדגיש את הקווים הנקיים והבהירות התנועתית של הכוריאוגרפיה ואופיין ברעננות ובאיפוק, למוסיקה של צ'ייקובסקי. בלט אמריקני אחר, שסגר את התוכנית, היה "קונצרט" (1956) של ג'רום רובינס, פרודיה על אוהבי מוסיקה מטורפים הנותנים דרור להזיותיהם לצלילי רסיטל של שופן. הבלט עתיר הומור ויש בו דמויות ומצבים מוזרים, למשל - מאזינה המתעלפת מרוב הנאה, חובב מוסיקה נלהב המוכן לרצוח בשם אהבת המוסיקה. הבלרינה סילבי גיים [Guillem], שהמבקרת הבריטית דברה קריין [Craine] אמרה עליה שתכונותיה הפיזיות גרמו לקהל הבריטי לשנות את דרך התבוננותו בריקוד, ושהוכיחה את יכולתה עד כה בתפקידים דרמטיים, היתה משעשעת בתפקיד הקומי הראשון שלה.

היצירה "כור היתוך" [Crucible] של ויליאם טאקט [Tuckett] הבריטי, שנוצרה על בסיס המחזה של הסופר האמריקני ארתור מילר, העוסק בצידי מכשפות, הוצגה בבכורה עולמית. התפאורה היתה דרמטית מאוד, עמוסה צלבים ושברי זכוכית ענקיים הנעוצים ברצפת הבמה. גם הצבעים העזים של התפאורה והתלבשויות הססגוניות, שעיצב ראלף סטידמן [Steadman], והמוסיקה של צ'רלס אייבס [Ives], הדגישו בהגזמה את הדרמה. אבל בתוך האווירה הגדושה הזאת לא הצליח טאקט להמחיש בתנועה כיצד דעות קדומות מביאות להיסטריה הממיטה אסון. הנושא של המחזה הוא נושא קשה לביטוי במדיום של הריקוד. טאקט השתמש בהרבה דמויות ומימיקה, אבל קשה היה לפענח מי הוא מי. ההתפתחות העלילתית, שבמחזה מומחשת באמצעות דיאלוגים, לא היתה בהירה. וכך, הניסיון לתרגם את המחזה למדיום הריקוד הפך להחמצה.

ליצירה "רסיסים" בפסטיבל האביב צירפה הכוריאוגרפית הבריטית, ליה אנדרסון [Anderson] את שתי הלהקות שלה, להקת הנשים הצימליס [The Cholmondeleys] ולהקת הגברים הפנשוז [The Featherstonehaughs]. הריקוד נוצר בהשראת קברטים פוטוריסטיים, דאדאיסטיים ומופעי הבאוהאוס במחצית הראשונה של המאה ה-20 בגרמניה. הריקוד עשוי קטעים קצרים מחוברים

"סרנדה" מאת ג'ורג' באלנשין
 "Serenade" by George Balanchine

ואווירת הקברט נוצרת על ידי שימוש בתאורה חלשה ועמומה ומוסיקה של קברטים מהתקופה ההיא. לנגנים, הלבושים כמו רקדנים, היה חלק פעיל בריקוד. הם התנועעו על הבמה, שינו את מיקומם והתערבו ברקדנים, עד שלא היה אפשר להבחין בין רקדן לנגן. מסך שחור בירכתי הבמה הסתיר את פלג גופם העליון של הרקדנים, והקהל צפה רק בחלק גופם התחתון המואר בפנסים המונחים על הרצפה. מזווית הראייה הזאת ראה הקהל את תנועת הרקדנים במרחב הצר מצד לצד, ואת החלפת התלבושות והחימום של הרקדנים.

שימוש זהה במסך נעשה ביצירה "Feet" (1915) של מרינטי, מייסד התנועה הפוטוריסטית. גם בריקוד שלו הורם מסך שחור עד למותני השחקנים, והקהל ראה שבע סצינות מקוטעות שנוצרו סביב כפות רגליים ואביזרים כמו כורסאות, ספה, שולחן ומכונת תפירה. הריקוד הקצר הסתיים בבעיטת מחאה בשוק תלויה, שאינה מחוברת לגוף. אבל אם אצל מרינטי הכוונה היתה להתמקד רק בגלי הרקדנים ובכיסאות כאמצעי מחאה, אנדרסון השתמשה באפקט הרגליים המרקדות כאלמנט חזותי ומיסמסה את היסוד המחאתי שעמד בבסיס הריקוד של מרינטי. אפשר להבחין גם בהשפעת הבאוהאוס על אנדרסון, למשל השפעתו של אוסקר שלמר, צייר ומורה בבאוהאוס, שהתבסס על השיטה הייחודית של הגיאומטריה ב"בלט הטריאדי" (1922) שלו. אלא שבניגוד לשלמר, אנדרסון נותנת לרקדנית לרקוד ולרקוד עד שתנועותיה הופכות לקרטועים ופרכוסים ואחד הרקדנים נאלץ לאחוז בה ולהפסיק את תנועותה "המקולקלת". ההפשטה של הצורה האנושית במחול של שלמר, המבקש ליצור דימוי גבוה מעולם הבובות כסמל לצורה האנושית, הופכת אצל אנדרסון לבובה פתטית. השימוש בפרודיה מאפשר לאנדרסון להתחבר לעבר ההיסטורי ולשלב אותו ביצירתה לא בדרך נוסטלגית אלא בדרך ביקורתית. היא מראה כיצד הייצוגים של ההווה נובעים מתוך העבר, ומדגימה כיצד ההשלכות האידיאולוגיות נובעות הן מהמשכיות והן משוני.

החשופה, והפכה את הצופים למציצנים בעל כורחם. הריקוד של צירלס לינהן [Linehan], המופשט ביותר מבין השלושה, שעסק בתנועה לשמה, חתם את התוכנית.

כשנכנס הקהל לאולם, רקדני קולקטיב רורשך ונגני להקת הטרקטור היו עסוקים בריקוד "Fakeplastic" של שון קינג. שלוש רקדניות רקדו כמעט בלי לזוז במרחב. תנועותיהן מבוצעות קרוב למרחב הגוף, הגפיים מונפות ארוכות לכיוונים שונים במהירות. העוצמה לוותה ברכות מסוימת באיכות הביצוע של התנועה. התנועות זרמו בלי הפסקה, עד עצירה מוחלטת ושקט מוחלט במשך כמה שניות. ואז המשיכו לנוע עם שינוי כיוון. כשתנועה מסוימת עמדה לפני סיום, כבר החלה להיווצר תנועה חדשה, שיצרה אווירה של זרימה תנועתית. הרקדניות היו מרוכזות בעצמן רוב הזמן, אבל מדי פעם התקרבה רקדנית אחת ונגעה בשפתיה בעור רקדנית אחרת, ליטפה את ראשה או את זרועה. סוף הריקוד היה מפתיע. האמנים החשיכו את הבמה והשאירו את הקהל לבדו עם רעש המוסיקה. קמנו והלכנו הביתה בשקט.

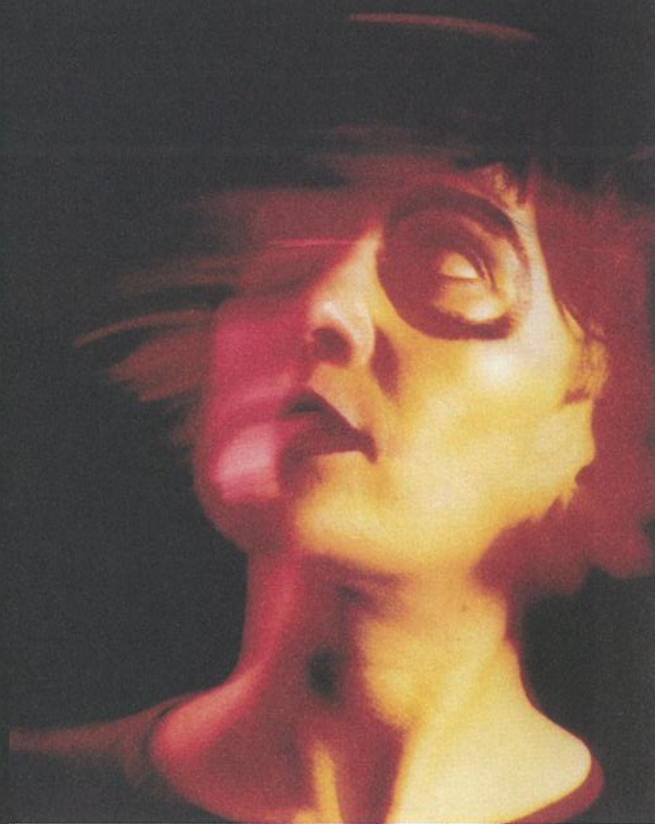
יסמין ורדימון, רקדנית לשעבר בלהקת המחול הקיבוצית, העלתה עם להקת זבנג שני ריקודים, "Tête" (1999), שבו שתי רקדניות מציגות את פיצול האישיות של שלומית ויחסיה עם ראשו הכרות של יוחנן הגבר-האובייקט, וכן את "LureLureLure", ריקוד בסגנון תיאטרון תנועה. בתוכנייה כותבת ורדימון, שהריקוד עוסק בזכרונות של בת משפחה

קולין פול [Poole] יצר את "כוונה רעה" לשני רקדנים. רקדן גבוה ורקדנית נמוכה מאוד רקדו לצלילי קולאז' מוסיקלי, ש"הבולרו" של רוול משמש לו מסגרת. השפה התנועתית שלהם היתה בנויה על סוגי הליכה שונים במסלולים ישרים, כשהם מדגישים באופנים שונים את תנועת האגן. הם התקדמו בהליכה המניעה את האגן לצדדים או לאחור כשהברכיים נעולות. בכל אחד מהקטעים התנגנה מנגינה אחרת והתנועה בוצעה בהתאם לה. בקטע המסיים את הריקוד הרקדנים כורעים ברך, קרובים זה לזה, כשפנס מאיר מלמעלה את החלק הפנימי של גופם. הם מתנשקים נשיקה ארוכה, שנראה כאילו אינה עומדת להסתיים. אחר כך הם ממשיכים בתנועות אקרובטיות, כשהרקדנית עומדת, כפות ידיה ורגליה על הרצפה והאגן שלה מורם, בן זוגה מתקרב אליה מאחור, מרים אותה ומושיב אותה על חלקו הקדמי של האגן שלו כשרגליה שלובות, חובקות אותו לאחר.

גיין מייסון [Mason] רוקדת על במה חשופה את "סצינות", מחול המורכב משלושה קטעים שונים מאוד של שלושה יוצרים שונים. הקטע הראשון של גיון קיטס [Keates] נרקד בסגנון תיאטרון תנועה לקולות של גשם ורעש מכוניות נוסעות. מייסון מחכה, מתנועת ומדברת אל ארתורו בניני. היא מבצעת בכשרון רב מגוון רגשות, מאהבה, דרך תשוקה, ערגה ונסיונות התאבדות הבאים לידי ביטוי בעצירת נשימה לפרקי זמן ארוכים. הריקוד של ויין מקגרגור [McGregor] הוא ריקוד מופשט ללא עלילה, כשצלילי הכינור מעניקים ליצירה את המימד האקספרסיבי. ביצירה המיוחדת הזו מבין השלוש נעה מייסון ממרחב מוגדר אחד לאחר, בתנועה משוחררת המתפרצת לעיתים ממרכז הגוף כלפי חוץ. לקראת הריקוד השלישי התפשטה מייסון והחליפה את בגדיה בשולי הבמה

להקת זיכרון גופני, שהשתתפה בפסטיבל הא
בלונדון, צילום: כריס נאש
Physical Recall Dance Company
photograph: Chris Nash

"מאושרת" היוצאת לחופשה שנתית. הבת זוכרת את ההתנהגות של אמה הנירוטית, את אחותה ההיפר-אקטיבית ואת האב בעל הכוונות הטובות. דמות הבת נחשפת כאישיות מסוגרת ומכונסת, שהמבט לאחר מאפשר לה הסתכלות ביקורתית על ילדותה, שנראית לכאורה מאושרת. ורדימון הצליחה להעביר בצורה מתוחכמת מסר הקשור בגילוי עריות. הצופה נשאר באי-ודאות: האם הרמזים החמקמקים של ורדימון הם פרי דמיונו, או אולי באו לידי ביטוי ביצירה? גם הפנייה של הרקדנית אל הקהל בבקשה לבחור את סוף הריקוד - שמח או עצוב - היתה מפתיעה. הקהל החליט על סוף שמח. היצירה ככלל אינה מעניינת מכיוון שהריקוד מתבסס על תנועה שהיא חיקוי ריאליסטי מדי של המציאות הנותרת כחומר גלם לא מעובד. החלק המעניין ביצירה, שהוא המסר המיני, נפרש רק

לקראת סופה ואינו מתבהר ממש. ■ ■ ■